

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid, & quotuplex sit Relatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO VI.

DE RELATIONE.

DE Relatione agit Philosophus, tam in *Metaphysicâ*, quem sequuntur etiam *Authores Classici*, tam hic tam ibi, tantâ tamen inter se diversitate, ut vix sit aliqua materia, tam acriter & tam fuse inter se concertent, licet relatio ipsa in se sit res valde exigua & minuta, cum tamen ejus cognitio sit plurimum necessaria, ad cognoscenda alia, quæ Philosophus tractare solet & debet, à me quoque, non ita certè erit prætermittenda, eò vel maxime, quia Doctor relationibus est referentissimus, unde sit

QUÆSTIO I.

Quid & quotuplex sit Relatio?

I. **S**uppono certissimum esse, dari relationes, ita ut oppositum asserere, error sit Philosophicus, idq; fat temerarius, quia contra omnium Authorum sensum id adstrueret; nam cum fide credatur, dari relationes, in divinis non videtur, quomodo in creatis negari possit, nam nec ex perfectione nec ex imperfectione id deduceretur; non quidem ex perfectione, quia in creatis plura sunt, quæ sunt relationibus multò perfectiora, ut substantia & omnia entia absoluta; nec ex imperfectione, nam cum in Deo inveniantur, qui alioquin perfectissimus est omnem omnino excludens imperfectionem, cur in creatis, ergò negarentur, cum hæc denominentur; multa etiam verè Pater, verè Filius, quamvis in divinis ob incapacitatem accidentium sint substantiales, hoc etenim non oritur ex ratione relationis, sed ex hæc ratione divinâ; dicere autem nullam esse necessitatem, falsum est asserere, quia maxima necessitas est, ex eo quòd multa non possumus intelligere, nisi per ordinem ad aliud, non possumus enim intelligere Filium, nisi substantiam ejus referamus ad aliud, sed hoc est relationem; ergò temerarium esset eas negare. Itaq; quo ad primam partem

II. **R**elatio secundum etymon, tam latinum quam græcum, quod est *ῥελοειν*, aliud non significat quam referentiam unius ad aliud, respectum ordinem seu habitudinem ad aliud, & ipse Aristoteles loquitur: *Ad aliud* ita, ut generatiori acceptione, prout præscindit à reali & rationis definiti possit, quòd sit formalis ratio, quæ unum respicit aliud. Mihi tamen per totam disputationem sermo tantum erit de relatione reali, ad quam universalitèr duo requiruntur: esse *In*, & esse *Ad*; per esse *In* cum aliis accidentibus, quia omnibus competit *Esse In*, sub diversâ ratione, ita nempe ut absolutorum esse *In*, sit *radicale*, in respectivis, *actuale*; per esse *Ad*, distinguitur simpliciter ab absolutis, quæ non ad aliud, sed ad se dicuntur: hinc ad relationem tria requiruntur: Scilicet, fundamentum, terminus, & ratio fundandi eam, seu ratio referendi. Per esse *In* denotatur fundamentum, per esse *Ad* terminus, fundamentum est illud, quod formalitèr ad aliud refertur, illud verò ad quod refertur, dicitur terminus. Exempli gratia: Rosa *A* dicitur, fundamentum relationis quia est illud quod refertur ad rosam *B*. qui idcirco vocatur terminus, alio nomine vocatur fundamentum & terminus extrema re-

F. Amandi Hermann Logica.

lationis, relativa, & etiam correlativa, imò etiam fundamentum remotum, extrema quidem dicuntur, quia inter illa versatur relatio, quasi inter suos fines: relativa verò appellantur & correlativa; relativa quidem, quia unum refertur ad aliud, quæ à Philosopho describuntur, quòd sint illa, quorum esse est ad aliquid seu ad aliud aliquomodo se habere, ubi secundum posteriorem partem tantum recipitur, quia ad priorem non sufficientèr explicat naturam relationis, ut distinguitur ab absolutis, quia etiam absoluta sunt *ad aliquid*, quia sunt *ad se*, nisi velis dicere, ad aliquid semper supponere *ly aliud*. Correlativa dicuntur ea, quæ ad se invicem mutuò referuntur: ut Pater & Filius, nam Pater dicit ordinem ad filium & filius ad Patrem, quare relatio quæ intercedit inter hujusmodi extrema, vocatur correlatio, quæ inter priora simpliciter relatio. Fundamentum deniq; remotum ominatur ad distinctionem fundamenti proximi, quæ est ratio fundandi relationem; Ratio autem fundandi seu fundamentum proximum dicitur, quia causa proxima, cur rosa *A* referatur ad Rosam *B*. & ista causa ordinariè est aliquod accidens distinctum, repertum in utroq; extremo, verbi gratia: albedo subjectata in rosa *A* est causa, quare referatur ad rosam *B*. quæ similiter in se habet albedinem tanquam accidens aliquod distinctum undè albedo in unâ rosâ est fundamentum proximum, & in alterâ est terminus propinquus, quatenus est una specie albedo in utraq; rosâ, ita ut quòd plures sunt in aliquibus extremis tales rationes, eò plures in ipsis fundari possint relationes, verbi gratia: in rosâ *A* & *B* præter albedinem est quantitas, eadem vel diversa, & sic penes relationem similitudinis fundant quoq; relationem æqualitatis vel inæqualitatis.

Notandum ulterius, quòd ad relationem realem requiratur, ut ejus extrema sint realia, itèm, quòd sint realitèr distincta; tertio, quòd ex naturâ illorum extremorum scilicet fundamenti & termini sequatur relatio, ubi per *ly* ex naturâ rei non intelligitur aliud, quam quòd citra omnem fictionem intellectus, vel operationem alicujus potentie potentis cognoscere vel comparare resultet: quarto, quòd illa extrema realia sint actu existentia. Has condiciones proponit Doctor 1. d. 32. q. un. n. 2. & quidem quoad priores tres expressè, ad posteriorem verò implicite, quia ex eo, quòd agat de relationibus divinis, ubi certum est, extrema debere esse actu existentia, alioquin si hoc non requirantur, sequitur, quòd inter ma-

III.
Extrema debent esse realia & distincta &c.

teriam & formam dari possit unio, licet forma non existeret. Nec de his conditionibus potest ulla esse difficultas, præterquam de secundâ propter verbum Doctoris, qui non obscure videtur asserere, quod idem ad se ipsum dicere possit relationem & exemplificat de intellectu, qui producit intellectionem & etiam eam recipit in se ipso; adeoq; dicit relationem ad se ipsum velut ad producentem & recipientem, sed intelligendus est Doctor in sano sensu, ita quod solum intendat, quod hæ relationis productionis & receptionis habeant idem fundamentum & terminum remotum, quod est eadem una res, non verò, quod sit idem fundamentum & terminus proximus, qui est productio & receptio pro formali, quæ est ratio agentis & passivi, adeoq; sunt distincta, quod inde magis patet ex eo, quod intellectus possit habere rationem recipientis, non habendo rationem producentis, casu quo Deus in intellectu poneret sine ejus concursu aliquam intellectionem; hinc quando etiam dicit idem agere in seipsum, intelligendus est de eadem re secundum suam entitatem absolutam, abstractando à ratione agentis & patientis, quæ in viâ Scotistarum distinguuntur realiter. Hæc quoque primam partem dicta sufficiant, licet non fuerit data definitio relationis, prout hoc constituit prædicamentum, id non obest, prius etenim generalior ratio erat explicanda, sicut etiam pro secundâ parte non statim adferam divisionem relationis prædicamentalis, sed generalioris reservando divisionem prædicamentalem, usque dum egero de supremo genere hujus prædicamenti. Itaq;

Relatio ut supra descripta est prima sui divisione dividitur in *realem & relationis*. Rationis est, quæ fit per operationem intellectus fingentis, aut alterius potentie potentis cognoscere & comparare ita, ut ejus esse aliud non sit, quam objectum sine capacitate realis essentia & existentia, purum dico ens rationis, verbi gratia, similitudo inter duos hircocervos. Realis contra, quæ habet esse præter fictionem intellectus. Realis iterum subdividitur in infinitam & finitam; prior est relatio originis in divinis, de qua agunt fusè Theologi, finita est omnis creata. Quæ iterum partitur in eam, quæ est secundum esse, & secundum dici; circa explanationem earum multum diversificant inter se Authores, de nomine potius contententes, quam de re; inter omnes melior mihi videtur, quam adfert noster Major. 1. d. 19. q. 1. art. 3. Quod videlicet relatio secundum esse sit illa, cujus totum esse formaliter & principaliter est esse ad aliud, ut sic intercedat inter ea relativa, quæ sunt essentialiter relativa, ut Filius & Pater, melius & pejus &c. Relatio verò secundum dici, sit illa, quam importat aliqua res secundario, quæ de se tamen est, pro constituto entitas absoluta ita, quod pro principali significato nulli accidit, undè scientia, cognitio, & omnes actus vitales, vocantur relativa, secundum dici, quia, licet secundum suam entitatem absolutam sint qualitates, dicunt tamen tendentiam & ordinem aliquem ad subjectum & objectum, & idcirco vocantur relationes, secundum dici;

IV.
Relatio dividitur in realem & relationis.

hinc Relatio dividitur etiam in mutuum & non mutuum; mutua est, quæ refert fundamentum ad terminum, in quo termino est iterum alia correlatio, quæ vicissim refert terminum priorem, veluti fundamentum ad prius fundamentum, veluti ad terminum; non mutua est, cui non sic correspondet alia correlatio in altero extremo.

Magis Famosè, & ad præsens institutum relatio dividitur in *transcendentalem & prædicamentalem*; In quâ explicandâ plurimum deficiant Authores, nam Cajet. in lib. de ente & essent. cap. 7. q. 15. Connimb. Fonseca, Malus & alii dicunt: quod relatio transcendentalis in eo differat à prædicamentali, ex eo, quod transcendentalis respiciat terminum, non ut purè terminum, sed etiam tanquam sui aliquo modo ita, ut terminus aliqualem causalitatem exerceat, vel illud producendo, vel amando, vel cognoscendo, vel uniendo, vel recipiendo, vel actuando &c. Prædicamentalis verò respiciat terminum, sub ratione puri termini, nihil circa ipsum producendo. Verumtamen hoc falsum est, quia paternitas respectu filii, est vera relatio prædicamentalis, & tamen filiatio non respicit Patrem, non purè sub ratione termini, sed etiam causæ, nec refert, quod non respiciat Patrem ut formaliter causantem, per paternitatem, sed per actionem; quia etiam actio est relatio prædicamentalis, quoniam hic non accipio relationem prædicamentalem, pro eâ præcisè, quæ hoc constituunt prædicamentum, quod in ordine quartum est, sed etiam prout comprehendit cætera sex ultima: Imò Relatio dependentiæ creaturæ ad Deum, est transcendentalis, & tamen hæc nihil producit, vel efficit in termino, ut quia creatura nullum munus exerceat circa Deum, sed veluti purum terminum. Arriaga verò distinguit relationem prædicamentalem à transcendentali, per hoc, quod transcendentalis sit adæquatè subjecto, vel fundamento identificata; prædicamentalis verò non; Aversa autem dicit relationem transcendentalis esse de essentia rei relatæ, prædicamentalis minimè; Verumtamen hoc falsum est, quia nihil respectivum potest esse de essentia alicujus absoluti, ut patet ex sepe dictis. Quare omisissis pluribus aliorum explanationibus

DICES I. *Relationes transcendentes eæ sunt, quæ fundamentis suis non accidunt, sed sunt idem cum ipsis non essentialiter, sed realiter, adeoq; inseparabiles, sive sint actuales, sive spirituales.* Contra verò prædicamentales, quæ cum subjecto idem non sunt, sed separabiliter accidunt. Ita Scotistæ communiter Majorius, Maltrius &c. Probatur tùm ex refutatione priorum dicendi modorum, tùm, quia congruentius explicari nequeunt, utpote quæ naturam cujusunque bene manifestant. Dicitur, quod sine eæ, quæ fundamentis non accidunt, per quod principaliter distinguuntur à prædicamentali, quæ est accidens à fundamento distinctum; nam accidit albo quod sit simile alicui alteri, dicuntur identificata subjecto realiter, non essentialiter, quia essentiam ejus non ingrediuntur, sicut nullum, respectu-

V.
Secundum in
transcendentali
est prædicamentum
talem.

VII.
Dicitur prædicamentum
talem.

VII.
Dicitur prædicamentum
talem.

respectivum ingreditur rationem formalem alicujus absoluti; quod autem identificentur realiter, exinde patet, quia implicat fundamentum esse sine illis, hæc tamem identificatio non obstante, adhuc distinguuntur formaliter ab eis, quia si dependentia creaturæ nullo modo ab eâ distingueretur, deberet in ejus definitione poni, & sic in definitione hominis & lapidis esse deberet, quia definitio essentialis debet continere quid, quid est de essentia definiti, sed quod identificatur alicui essentialiter, est de essentia ejus, ergo. Dicitur etiam, siue actualiter fuerint, siue aptitudinales, ut est relatio dependentiæ creaturæ ad Deum est actualis; aptitudinales dicuntur omnes illæ, quando res, vel potentia dicit aliquem respectum aptitudinalem, seu quod facere, vel aliquid agere & producere possit. Hinc e contrario definitio relationem prædicamentalem &

VII. **DICO 2.** Relatio prædicamentalis bene describitur, ut hoc quartum constituit prædicamentum: Quod sit accidens intrinsecus adveniens, cujus totum esse est ad aliud se habere, id est, cujus totum esse consistit in actuali ordinatione alicujus realiter distincti, ad aliud realiter distinctum. Ita Pontius. Patet quia ejus natura sufficientissimè explicatur, ita ut per hanc distingatur ab omnibus aliis. Dicitur itaq; Accidens, per quod convenit cum aliis omnibus accidentibus, tam absolutis, quam respectivis, & distinguitur à relationibus substantialibus divinis, & omnibus illis, quæ subjectis & fundamentis realiter identificantur, quia cum non sint natæ aptæ inhærere per se alteri, veluti in subjecto inhærentis, nec sint separabiles, non sunt accidentia prædicamentalia. Dicitur reale, ut excludantur relationes rationis; dicitur intrinsecus adveniens, ut excludantur relationes extrinsecus advenientes, qualia sunt sex ultima prædicamenta (de hæc divisione in tacta membra mox infra agam;) dicitur cujus totum esse, ut excludantur accidentia realia absoluta, ut que significetur, quod non possint existere, nisi ordinent actualiter unum ad aliud, sicut similitudo non habet aliud munus, quam facere aliquid actu simile alteri.

VIII. **Celeberrima Divisio**, quæ hic examinanda adhuc occurrit, est, quæ Relatio prædicamentalis non descripta, sed prout est quid superius, ad ultima septem prædicamenta, dividitur in *Relationem extrinsecus advenientem & intrinsecus advenientem*. Relatio extrinsecus adveniens dicitur ea, quæ resultat ex naturâ extremorum positæ præcisè extremis, & ratione fundandi absq; eo, quod concurrat aliquid aliud extrinsecum agens. E contra verò, Relatio extrinsecus adveniens, ea appellatur, quæ positæ fundamento, & termino, ac ratione fundandi, non immediatè resultat, sed plerumq; exigit actionem alicujus extrinseci agentis, ad ipsam terminatam, quod adveniens non pertinet ad ipsam extremorum naturam, & talis est actio, verbi gratiâ, & lex ultima prædicamentalis, quia actio non eo ipso quod sit principium activum & passivum, confurgit & resultat, sed necessaria est applicatio inter utrumq; ; Difficultas tamen est inter Thomistas Recentiores, & Scotistas, num detur talis divisio Relationis,

in membra allegata & explicata? Nam Thomista & plurimi Recentiores, ut Hervæus, Hurtadus Soto, Aversa, Suarez Ruvius, Arriaga, hanc divisionem omninò de medio tollere conantur; e contra verò tota subtilium Schola, acerrimè propugnat datam divisionem; Scholam Scoti sequuntur plures extranei, ut Paulus venetus, Cammerarius Lovanienses, &c. Ego quidem fateor, rem hanc omninò esse difficilem. Et licet in Scoto mox citando frequenter insinuetur, videtur tamen manere problematicus & sensum communiorem sequi, loquendo ex suppositione communioris & ordinariæ sententiæ, de numero & distinctione prædicamentorum. Unde

DICO 3. Potest quilibet Scotista salvâ Doctoris autoritate, negare distinctionem, seu divisionem relationis in intrinsecus advenientem, & extrinsecus advenientem. Hæc est nova in terminis, in re videtur mihi mens Doctoris, unde ejus autoritate probatur, simul ac ratione. Potest quilibet Scotista, salvâ autoritate Scoti, admittere multiplicatam & distinctionem decem prædicamentorum, & non admittere; ergo potest etiam admittere divisionem.

Relationis in intrinsecus & extrinsecus advenientem, probatur consequentia; divisio relationis in specificata membra pendet à numero & distinctione prædicamentorum, sed salvâ autoritate Scoti possunt admitti plura vel pauciora prædicamenta, eaque non distincta; ergo etiam salvâ autoritate Scoti admittere vel negare divisionem in relationem extrinsecus advenientem & intrinsecus;

Probatur ma. ex ipso Doctoris quolibeto 11. à numero 13. & seq. hæc habet in terminis: *Hic dici potest, quod, si secundum communiter dicta salvanda sit distinctio decem generum, & per consequens sex genera ultima non contineantur sub genere relationis, cum non appareat, quod importent formas absolutas, nec simul importent absolutum & respectivum, consequens est, dicere, quod sint essentialiter respectus, nec tamen de genere; relationis igitur oportet distinguere, inter respectum & respectum, &c.* ergo divisio in tacta membra dependet à numero, & multitudine, ac distinctione prædicamentorum. Probatur etiam minor principalis ex supra dictis; ubi stando rationi, salvâ autoritate Scoti dixi, plura vel pauciora admitti posse prædicamenta, si ergo admitterentur, tantum quatuor gratis divideretur relatio in illa membra, tanquam genere prædicamentali distincta.

Dices: Scotus tùm in tertio, tùm in quarto frequenter admittit & insinuat divisionem & distinctionem relationis, in intrinsecus & extrinsecus advenientem, etiam independentè à numero & distinctione prædicamentorum, sed tunc non posset explicari, quidnam intelligeret per eas? ergo salvâ autoritate Scoti, non potest Scotista negare illam divisionem. R. permittendo transire majorem, quia etiam falsè assumitur, quod Scotus illius divisionis mentionem faciat, independentè à numero & distinctione prædicamentorum; nam licet ibi non repetat, cum communi supponit

Gg 3 sic

IX. Potest à Scotista negari prædicta divisio.

X.

fic de aliis frequentè, negando mi. quia faciliiori negotio, & sine tot tricis & difficultatibus dici posset, quòd Scotus intelligat per relationem intrinsecus advenientem, intrinsecè identificatam suo fundamento, quales sunt omnes relationes transcendentales inseparabiles, per extrinsecus verò advenientem intelligerem eas, quæ sunt fundamento extrinseca & accidentia, quæ omnia constituerent unum prædicamentum, quod vocatur prædicamentum accidentis respectivi, & sic nullæ possent salvari & vitari difficultates.

XI.
describuntur
relationes ex
& intrinse-
cus advenien-
tes.

DICO 4. Si dantur relationes, extrinsecus & intrinsecus advenientes, bene explicantur per hoc, quòd dicatur intrinsecus advenientem esse eam, quæ posito fundamento & termino, simul cum ratione fundandi resultat; extrinsecus verò adveniens, quæ non sic resultat, sed posulat aliquid extrinsecum agens, ut sequatur. Hæc sequitur ex priori, quantum ad particulam conditionalem, quantum ad explicationem est Scoti & Scotistarum communiter, & probatur breviter, quia si dantur tales relationes, non possunt melius explicari, quàm per dicta; ergò probatur: quia per eam distinguuntur a se invicem, & ab omnibus aliis. Sed manendo in communi viâ Scotistarum ne conceptuum turbetur ordo.

XII.
Dantur tales
relationes.

DICO 5. Dantur Relationes extrinsecus & intrinsecus advenientes, secundum explicationem proximè datam. Hæc est communis Scotistarum post Scotum opinio, quamvis reverà problematicus sit, nec nisi ex mente Philosophi hoc determinet.

Probatur Conclusio. Quia etiam secundum Adversarios datur unio inter materiam & formam, quæ est aliquid reale distinctum ab illis, sed illa unio est huiusmodi respectus; ergò majorem usq; ad Physicam suppono. Probatur mi. quia est aliquid reale, cuius totum esse consistit in actuali ordinatione unius ad aliud; ergò est respectus, sed non intrinsecus adveniens, quia nihil præsupponit ex parte extremorum, ex quo necessariò sequatur, quia possunt illa extrema existere, absq; eo, quòd haberent illam unionem, nec etiam est respectus transcendentalis, cum nullum sit absolutum assignabile, cui identificetur; ergò est respectus extrinsecus adveniens & consequenter datur talis. Confirmatur, quia eodem modo, quo Adversarii dicere possunt unionem esse, quid absolutum dicens, respectum transcendentalem eodem modo posset quis diceret: quòd similitudo esset respectus aliquis transcendentalis, sed hoc est contra ipsos Adversarios; ergò & illud.

XIII.
Hæc mem-
bra non coin-
cidunt simul.

Arguitur. Contra hanc Conclusionem: Nihil bene dividitur in membra, quæ ad se invicem coincidere possint, sed hæc membra relationis ad se invicem coincidunt; ergò malè dividitur relatio in intrinsecus & extrinsecus advenientem: probatur mi. Intrinsecus adveniens est, quæ posito fundamento & termino necessariò resultat, extrinsecus, quæ non sic resultat. Sed ista duo coincidunt; ergò: probatur mi. vel intelligunt Scotistæ per ly, posito fundamento & termino, remotum fundamen-

tum & terminum vel proximum, quidquid dicunt, est contra ipsos; ergò probatur mi. si intelligunt terminum & fundamentum remotum, tunc nec resultat relatio inter rosam A & rosam, B. æque ac non resultat unio, posita materiâ & formâ quomodocunq;: si intelligunt fundamentum & terminum proximum, videlicet albedinem, verbi gratiâ, quare duæ rosæ referantur ad se invicem? quia est ratio fundandi, tunc posita formâ & materiâ debite approximata necessariò resultat unio; ergò, quoad omnia coincidunt & consequenter non bene dividitur in dicta membra, & negando mi. cum minori suæ probationis, ad cuius probationem dico, quod per fundamentum & terminum intelligam fundamentum & terminum proximum, & non remotum quando; ergò dicitur in contra, quod posito fundamento & termino proximo, etiam necessariò resultat relatio, extrinsecus adveniens, tunc nego simpliciter, quia licet connaturaliter soleat sequi unio, id tamen non contingit necessariò, quin possit à Deo impediri, imò etiam naturaliter etiam posita approximatione agentis & objecti, non necessariò sequitur actio, ut patet de voluntate, quæ potest habere objectum propositum debet absque eo, quòd necessariò agat, in aliis verò Deus impediri potest, nam potest Deus intimâ præfentiâ applicare materiam & formam, absq; eo quod uniantur; item agens & possum debitum approximatum ab eo, quod confurgat actio, ut patet de igne Babylonico; deniq; certum est, si habitus intimè esset corpori præfens, etiam penetrativè, quòd non resultaret relatio habitus, nisi servatâ debitâ coordinatione vestium ad vestitum, unde in his semper requiritur actio aliqua extrinseca, illa uniens, applicans, determinans cum ipso generali Dei concursu; in relationibus verò intrinsecus advenientibus nulla actio, vel particularis aut generalis concursus requiritur, propter fundamentum, terminum & rationem fundandi, quibus positis, necessariò consequitur relatio, ita quòd Deus non possit eam impedire.

Instatur. Inter Patrem & Filium est etiam, secundum Scotistas, relatio intrinsecus adveniens, sed hæc non necessariò resultat, posito fundamento & termino, idem inter Dominum & servum, ubi unus ac alter existere possit absq; eo, quòd confurgat relatio, sed ad istas tam bene requiritur actio extrinseca, sicut ad ubi; ergò etiam relationes intrinsecæ non necessariò resultant, sed petunt adhuc aliquam extrinsecam causam, sed R. concedendo inter Patrem & Filium esse relationes intrinsecus advenientes, sicut etiam inter Dominum & servum, sed nego, quòd ad eas requiratur actio eodem modo, sicut requiritur ad ubi; ad Patrem etenim & ad filium requiritur actio, veluti conditio; ad ubi verò & ad alias relationes extrinsecus advenientes requiritur actio, veluti causa vel effectus, unde in Patre & Filio manet illa relatio intrinsecus adveniens, ab actione præteritâ, quæ fuit in homine generante & terminata ad hominem genitum, quâ posita veluti conditione, nunquam amplius impediri potest, quamvis poterat impediri, ut fieret actio, quæ est

est de genere relationum extrinsecus advenientium.

Urgetur. Si requiritur, & sufficit ad hoc, ut filius semper dicat relationem ad Patrem, quod semel actio fuerit posita, veluti conditio sequeretur, quod etiam in servo, sic sufficeret cum sit etiam intrinsecus adveniens, sicuti est relatio Patris ad filium, sed hoc non sufficit in Domino & servo; ergo nec in patre & filio, & consequenter actio non requiritur ad Patrem, veluti conditio tantum. Probatur mihi quia frequenter definit relatio inter servum & Dominum, ut si Titius pacifecatur cum Mevio Domino, quod ei velit servire per septennium, eo elapso, cessat servitus, licet maneat, quod fuerit ille actus pacti de serviendo; ergo. **3.** dist. ant. probationis mi. si servitus sit voluntaria & temporanea, concedo ant. si fuerit abfoluta & naturalis, nego ant. talis autem non datur inter homines respectu sui invicem; unde in eo casu non est mirum, quod desinat servitus, quia pactum & actio illa, qua simul pacti fuerant, non erat, nisi ad tempus determinatum, quo elapso evanescit relatio, quia ratio non ultra se extendit, quo posito, non modo potest esse non servus, tantum & liber sed & Dominus; si per virtutem in Communitate evadat, sicut licet aliquis fuerit filius, & talis sit hoc non obstante parens esse potest; unde magna est disparitas inter actionem supra quam fundatur paternitas ad filiationem, quam supra Dominum ad servum, quia illa naturalis est, illa tantum moralis, manens tantum tamdiu, quamdiu manet moraliter actus voluntatis, & quocumque se extendebat, qui, quia ad brevius vel longius se poterat extendere tempus, ideo breviori & longiori tempore durare potest, non sic dependet actio Patris ad filium, in arbitrario actu voluntatis, sed ex naturae necessitate. Denique dici posset, quod denominatio servi oporteret tantum ius, qui actu serviunt.

QUESTIO II.

An Relatio sit accidens ab extremis re ipsa realiter distinctum?

In priori quaestione examinavi quidem quid sit relatio? supponendo tanquam certum illam dari, & quamvis, sicut ibi dixi, receptissimum sit, quod dentes, controversissimum tamen est inter Authores, an sint formae accidentales ab extrinsecis distinctae? an vero sint ipsae res secundum suas entitates? Circa quam materiam tres sunt diversae omnino sententiae: Prima suam originem habet à Nominibus, qui dicunt relationem, aliud formaliter non esse quam fundamentum & terminum, quorum utrumque directe, & ex aequo includatur, ita ut aliud non importent fundamentum & terminus, quam coexistentia duorum, verbi gratia, alborum, paternitatum, unde dicunt, quod similitudo inter duas rosas, aliud non sit, praeter ipsas duas rosas, & relatio Paternitatis inter Petrum respectu Pauli, aliud non sit, quam Petrum & Paulum, cum actione generativa; E contra vero dissimilitudo aliud non est, quam existentia & combinatio albi & nigri: Ita Occhamus, qui vel invenit eam, vel primus

sequutus est, ita ut in 1. d. 30. q. 2. sic inquit: Si quis vellet relinquere auctoritatem omnium, negare posset relationem, & dicere: nihil aliud esse, quam entitatem fundamenti & termini; ex quibus verbis P. Comptonius duo deducit: primo hanc sententiam esse contra omnium opinionem; secundo, quod eam amplectentes, quidquid verbis jactitent, in rei veritate tamen omnem tollere relationem: Occhamus sequuntur Gregorius, Gabriel, Marfilus, Aureolus, Hurtado, Arriaga, Oviedo &c. Quam sententiam aliqui limitant sic: quod scilicet Relatio aliud non sit praeter fundamentum terminum, haec tamen differentia, ut in recto importetur fundamentum, & in obliquo respiciat terminum. Secunda sententia est, quae dicit Relationes esse quidem formas accidentales rebus ipsis insidentes, attamen negat quod sint actu distinctae à rebus, sed solum ratione; Ita Alensis Henricus Sconcas &c. Tertia denique sententia est Scoti 2. d. 1. q. 4. à numero 5. usque ad 17. D. Thomae 1. p. q. 28. art. 2. ad 2. 4. contra Gentiles cap. 14. art. 1. quos sequuntur, praeter suos Cajet, Ferrarientis, Fonseca, Bannes, Conimb. Morfia. Ita ut auctoritate sit celeberrima & maxime peripathetica, quae proinde dicit: Relationem esse veram formam accidentalem superadditam rebus & re ipsa à rebus distinctam. Hanc sententiam, praeterquam quod Paternitatem & filiationem simpliciter allerat esse accidentia superaddita, tenet etiam Comptonius dicens: si duae albedines sunt sibi similes per Relationem, eam necessario esse quid superadditam; quamvis postea dicat, non videri in similitudine necessariam, ut duo dicantur sibi familia relationem. Pro Intelligentia ergo dicendorum notandum ex dictis: Quod ea distinguantur realiter, quorum unum in rerum naturam potest esse, sine altero, quo factio

DICO I. Relatio praedicamentalis non est solae duorum coexistentia & combinatio. Haec est contra primam sententiam.

II. Relatio non est tantum duorum coexistentia.

Probatur primo. Quidquid constituitur in aliquo praedicamento determinato, directe debet esse unum per se; sed relatio ponitur directe in praedicamento ad aliquid, imò est illius supremum genus; ergo debet esse unum per se, sed combinatio duorum, verbi gratia, alborum non est unum per se; ergo relatio non est coexistentia & combinatio duorum; probatur subsumptum: quia illa duo extrema frequentissime & ordinariè sunt entia completae ejusdem, vel diversorum praedicamentorum, sed ex rebus ejusdem praedicamenti, vel diversorum completis, non resultat unum per se, ergo: probatur ma. quia sunt, vel duo alba, vel est substantia; unum aliquando, & aliquando alterum accidens, ergo.

Probatur Conclusio secundò. **III.** Relatio est essentialiter ad aliud, sed illa duo extrema non sunt ad aliud; ergo illa duo extrema non sunt formaliter relatio, quia illud ad quod sunt, aut sunt ipsa duo, aut unum ipsorum, aut aliquid extra ipsa, neutrum dici potest; ergo: probatur mi. quoad singulas partes non ipsa duo, quia unumquodque eorum est ad se, quia nullum est aliud à seipso; nec est etiam illud